

Seat No. : _____

NJ-106

December-2015

M.A., Sem.-III

506 : Economics

(EA : Industrial Economics-II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1. 1991ની નવી ઔદ્યોગિક નીતિનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

જાહેર સાહસો ઊભા કરવા પાછળના ઉદ્દેશો જણાવો. શું તમને લાગે છે કે જાહેર સાહસો તેમના ઉદ્દેશો મેળવવામાં સફળ રહ્યા છે ?

2. સ્વતંત્રતા પછી ભારતમાં ઔદ્યોગિક વિકાસની તરાહમાં આવેલા ફેરફારોની ચર્ચા કરો.

અથવા

ભારતમાં બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીના ફાળાનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો ખાસ કરીને ટેકનોલોજીના આદાન-પ્રદાનમાં.

3. ભારતમાં જુદા-જુદા શ્રમને લગતા કાયદાઓ ઉપર નોંધ લખો.

અથવા

ઔદ્યોગિક ઝઘડાના કારણો કયા છે ? તેને રોકવાના ભારતમાં કયા પગલાઓ છે ?

4. મજૂર મંડળોની જુદા-જુદા સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.

અથવા

ભારતમાં મજૂર મંડળોનું માળખું સમજાવો.

5. નીચેના દરેક પ્રશ્ન માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી તમારી ઉત્તરવહીમાં પ્રશ્ન સામે માત્ર તેનો નંબર લખો. દાત. પ્ર. 1 = અ, પ્ર. 2 = ડ.

14

(1) ઔદ્યોગિક સંઘો તેમના કામદારોને _____ માં ગોઠવવા પ્રયત્ન કરે.

(અ) ચોક્કસ કંપની

(બ) યુ.એસ.એ.

(ક) broad industry

(ડ) ખાસ કુશળતા/કારીગરી

- (2) યુનિયનની વ્યૂહરચના જે મોટે ભાગે લાંબાગાળે બંને યુનિયનના સભ્યોની અને બીજા કામદારોને ઉંચા વેતન મળે તે
- (અ) ખાસ ઘંધામાં પ્રવેશ નિષેધ માટે
- (બ) યુનિયનવાળી વસ્તુની હરીફાઈ સામે આયાતી વસ્તુ ઉપર જકાત નાંખવા માટે
- (ક) યુનિયનના કામદારોને જ રોજગારી આપવાના ચૂસ્ત નિયમો
- (ડ) શ્રમની ઉત્પાદકતા વધારવાના મેનેજમેન્ટના પ્લાનને સરળ બનાવવા માટે
- (3) 1948 Industrial Policy Resolution પ્રમાણે, ઉદ્યોગોનું _____ વર્ગીકરણ કરવામાં આવ્યું.
- (અ) 4 (બ) 3
- (ક) 2 (ડ) આમાંથી કોઈ નહિ
- (4) જો જાહેરક્ષેત્રનો અમુક ભાગ મૂડી રોકાણ કરનાર સંસ્થાઓને વેચવામાં આવે તેને
- (અ) Initial Public Offering
- (બ) Strategic Sale
- (ક) Equal Access Voucher Programs
- (ડ) Management Employer Buyout
- (5) Maternity Benefit Act, 1961 લાગુ પડ્યો સિવાય કે
- (અ) જે કામદારો Employees State Insurance ધારા હેઠળ હોય
- (બ) પેઢી જે 10 કરતા ઓછા કામદારોને રોજગારી આપતી હોય
- (ક) 10 કે તેથી વધારે કામદારોને રોજગારી આપતી હોય
- (ડ) ઉપરમાંથી કોઈ નહિ
- (6) Employees Provident Fund Act, 1952 એ સંસ્થાને લાગુ પાડી શકાય જે _____ રોકતા હોય.
- (અ) 20 કે તેના કરતા વધારે કામદારો
- (બ) 10 કરતા ઓછા કામદારો
- (ક) 100 કે વધારે કામદારો
- (ડ) ઉપરમાંથી કોઈ નહિ
- (7) Foreign Exchange Management Act ક્યારે પ્રસાર થયો ?
- (અ) 1999
- (બ) 2000
- (ક) 1985
- (ડ) કોઈ નહીં

- (8) ભારતમાં મહત્વનો નાના પાયાનો ઉદ્યોગ છે.
- (અ) કાથીનાં દોરડા ઉદ્યોગ (બ) દિવાસળી ઉદ્યોગ
(ક) હાથશાળ ઉદ્યોગ (ડ) રમકડાં બનાવવાનો ઉદ્યોગ
- (9) નીચેનામાંથી કયો ભારતમાં નાના પાયાના ઉદ્યોગને નડતો મહત્વનો પ્રશ્ન નથી ?
- (અ) ધિરાણ (બ) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર
(ક) કાચો માલ (ડ) મોટા ઉદ્યોગોથી સ્પર્ધા
- (10) 1991માં કયા ઉદ્યોગ સિવાય બધા ઉદ્યોગો માટે ઔદ્યોગિક પરવાના નાબૂદ થયા ?
- (અ) નાના પાયાના ઉદ્યોગો
(બ) સંરક્ષણ અને વ્યૂહરચના સાથે સંકળાયેલા ઉદ્યોગો
(ક) બહુરાષ્ટ્રીય કોર્પોરેશન
(ડ) નિકાસલક્ષી ઉદ્યોગો
- (11) નીચેનામાંથી કયો ભારતીય ઉદ્યોગ મોટાભાગે જાહેર ક્ષેત્ર જોડેજ સંકળાયેલ છે ?
- (અ) ખાંડ ઉદ્યોગ (બ) સ્ટીલ ઉદ્યોગ
(ક) શણ ઉદ્યોગ (ડ) સુતરાઉ કાપડ ઉદ્યોગ
- (12) ભારતનું પ્રથમ વેપાર મંડળ હતું.
- (અ) મદ્રાસ લેબર યુનિયન (બ) બોમ્બે પોસ્ટલ યુનિયન
(ક) પ્રિન્ટર્સ યુનિયન ઓફ કલકત્તા (ડ) ઓલ ઈન્ડિયા ટ્રેડ યુનિયન ઓફ કોંગ્રેસ
- (13) વેપાર મંડળ ચળવળની ખામી
- (અ) શ્રમિક વર્ગનું નેતૃત્વ (બ) બાહ્ય નેતૃત્વ
(ક) નબળું નેતૃત્વ (ડ) નબળી તાલિમ
- (14) ભારતમાં ઔદ્યોગિક ઝઘડાના નિવારણ માટે સર્વોચ્ચ સરકારી તંત્ર
- (અ) લેબર કોર્ટ (બ) રાષ્ટ્રીય ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ
(ક) જોઈન્ટ મેનેજમેન્ટ કાઉન્સિલ (ડ) કોર્ટ ઓફ ઈન્કવાયરી

Seat No. : _____

NJ-106

December-2015

M.A., Sem.-III

506 : Economics

(EA : Industrial Economics-II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : All questions carry equal marks.

1. Critically evaluate New Industrial Policy of 1991.

OR

State the objectives behind setting up of public sector enterprises. Do you think that they success in achieving their goals ?

2. Discuss the changes in the pattern of industrial development after independence in India.

OR

Critically evaluate the role of multinational (MNCs) especially in transfer of technology in India.

3. Write a note on various labour legislation in India.

OR

What are the causes of industrial disputes ? Discuss its preventive machinery in India.

4. Discuss the different theories of trade union.

OR

Explain the structure of trade unions in India.

5. For the following each question, select the best answer and write only its number (a, b, c or d) against the question number in your answer sheet. For example if the answer for Q. 1 is 'a' then write Q. 1 = a.

14

- (1) Industrial unions intend to organize all workers within :

- (a) A particular company (b) The United States of America
(c) A broad industry (d) A particular skill or craft

- (2) The union strategy that probably yields the highest wages for both union members and other workers over the long run is
- (a) restricting entry from particular occupations.
 - (b) lobbying for tariffs against imports that compete with union produced goods.
 - (c) setting rigid rules for firms employing only union workers.
 - (d) facilitating management plans to increase productivity of labour.
- (3) According to Industrial Policy Resolution 1948, it divided the industries into _____ categories.
- (a) 4
 - (b) 3
 - (c) 2
 - (d) None of above
- (4) The shares of public sector undertakings are sold to the retail investors and institutions in
- (a) Initial public offerings
 - (b) Strategic Sale
 - (c) Equal Access Voucher Programs
 - (d) Management Employee Buyout
- (5) Maternity Benefit Act 1961 applies to except
- (a) The employees who are under Employee's State Insurance Act
 - (b) To firms employing less than 10 workers
 - (c) To firms employing 10 or more persons
 - (d) None of the above
- (6) Employee's Provident Fund Act 1952 is applied to the establishments employing
- (a) 20 or more workers
 - (b) less than 10 workers
 - (c) 100 or more workers
 - (d) none
- (7) Foreign Exchange Management Act has been passed in
- (a) 1999
 - (b) 2000
 - (c) 1985
 - (d) none

- (8) The most important small scale industry in India is
- (a) Cord industry (b) Match-box industry
(c) Handloom industry (d) Toy making industry
- (9) Which one of the following is not an important problem faced by small scale industries in India ?
- (a) Finance (b) International trade
(c) Raw materials (d) Competition from large scale industries
- (10) Industrial licensing was abolished for all industries in 1991 except for
- (a) Small scale industries
(b) Industries related to security and strategic concerns
(c) Multinational corporations
(d) Export oriented industries
- (11) Which one of the following Indian industries lies largely in the public sector ?
- (a) Sugar industry (b) Steel industry
(c) Jute industry (d) Cotton textile industry
- (12) The first trade union in India was
- (a) Madras Labour Union (b) Bombay Postal Union
(c) Printer's Union of Calcutta (d) All India Trade Union of Congress
- (13) The weakness of the trade union movement is
- (a) Working class leadership (b) Outside leadership
(c) Poor leadership (d) Poor training
- (14) The highest government machinery to settle the industrial disputes in India is
- (a) Labour Courts (b) National Industrial Tribunals
(c) Joint Management Council (d) Court of Inquiry
-

NJ-106

December-2015

M.A., Sem.-III

506 : Economics

(EB : Econometrics-II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. યુગપત સમીકરણ મોડેલનો અર્થ ઉદાહરણની મદદથી સમજાવી, તેની ઉપયોગિતા ઉપર વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14

અથવા

નીચે આપેલ મોડેલના સંદર્ભમાં આપેલ પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

$$Q_d = a_0 - a_1P + \bar{Y} + u \quad \text{જ્યાં} \quad Q_d = \text{માંગ}$$

$$Q_s = b_0 + b_1P + \bar{W} + v \quad Q_s = \text{પૂરવઠો}$$

$$Q_d = Q_s \quad P = \text{કિંમત}$$

(a) આ આર્થિક મોડેલ છે કે અર્થમિતિય મોડેલ ? શા માટે ? સમજાવો.

(b) આ મોડેલની અભિજ્ઞેયતાની ચકાસણી કરો.

2. યુગપત સમીકરણ મોડેલના આગણન માટેની પરોક્ષ ન્યૂનત્તમ વર્ગ આગણન પદ્ધતિની સમજૂતી આપો. તેની ધારણાઓ કઈ છે ? 14

અથવા

યુગપત સમીકરણ મોડેલના આગણન માટેની સાધન ચલરાશિ પદ્ધતિ અથવા દ્વિસ્તરીય ન્યૂનત્તમ વર્ગ આગણન પદ્ધતિ સમજાવો.

3. અર્થમિતિશાસ્ત્રમાં આગણન માટે ઉપયોગમાં લેવાતી સામયિક શ્રેણીનો અર્થ સમજાવી, તેના ઘટકોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) યદ્યચ્છ પ્રક્રિયાઓ
- (2) સ્થિર વલણ અને તફાવતી સ્થિર પ્રક્રિયાઓ
- (3) અનુપ્રસ્થ શ્રેણી
- (4) સંકલિત યદ્યચ્છ પ્રક્રિયાઓ.

4. પેનલ ડેટા એટલે શું ? તેના ઉપયોગો સમજાવો. 14

અથવા

નોંધ લખો :

- (1) યદ્યચ્છ અસરવાળા મોડેલ
- (2) સ્થિર અસરવાળા મોડેલ

5. નીચેના પ્રશ્નો માટે યોગ્ય જવાબ પસંદ કરી તેનો નંબર તમારી ઉત્તરવહીમાં લખો :

14

- (1) નીચેનામાંથી અર્થમિતિય મોડેલ કયું છે ?
- (a) $Q_d = a - bP + u$ (b) $Q_d = a - bP$
(c) $Q_s = c + dP$ (d) $Q_d = Q_s$
- (2) આર્થિક મોડેલની બાહ્યનિર્ણિત ચલરાશિઓની કિંમત અંગે કઈ ધારણા કરવામાં આવે છે ?
- (a) તેની કિંમત મોડેલ દ્વારા મેળવી શકાય.
(b) તેની કિંમત મોડેલની બહારથી આપેલી હોય છે.
(c) તેની કિંમત શોધવી પડે છે.
(d) તેની કિંમત સ્થિર નથી હોતી.
- (3) અર્થમિતિય મોડેલના ઉકેલ માટે કઈ શરત જરૂરી છે ?
- (a) કુલ બે સમીકરણો હોવા જોઈએ
(b) સમીકરણો સુરેખ હોવા જોઈએ
(c) સમીકરણો બિનસુરેખ હોવા જોઈએ
(d) સમીકરણોની સંખ્યા આંતરનિર્ણિત ચલો જેટલી હોવી જોઈએ
- (4) કઈ શરત પરિપૂર્ણ થાય તો મોડેલ અલ્પ અભિજ્ઞાત થયું કહેવાય ?
- (a) $(K - M) = (G - 1)$ (b) $(K - M) > (G - 1)$
(c) $(K - M) < (G - 1)$ (d) $(K - M) = 0$
- જ્યાં K = મોડેલની કુલ ચલરાશિઓ.
 G = મોડેલના કુલ સમીકરણો.
 M = અભિજ્ઞેયતાની ચકાસણી હેઠળનું સમીકરણ.
- (5) મોડેલની અભિજ્ઞેયતા માટે કેટલી શરતો પરિપૂર્ણ થવી જોઈએ ?
- (a) બે (b) ત્રણ
(c) બે થી વધારે (d) ચાર
- (6) 2 SLS પદ્ધતિ ક્યારે ઉપયોગ લઈ શકાય ?
- (a) મોડેલ અલ્પ અભિજ્ઞાત હોય ત્યારે
(b) મોડેલ ચોક્કસ અભિજ્ઞાત હોય ત્યારે
(c) મોડેલ બહુચલીય હોય ત્યારે
(d) મોડેલ અતિઅભિજ્ઞાત હોય ત્યારે
- (7) એક સમીકરણવાળા મોડેલના આગણન માટે કઈ પદ્ધતિ વાપરી શકાય ?
- (a) 2 SLS (b) 3 SLS
(c) ન્યૂનતમવર્ગ પદ્ધતિ (d) સાધન ચલરાશિ પદ્ધતિ
- (8) નીચેનામાંથી કયું યુગપત સમીકરણ ત્રુટિ દર્શાવે છે ?
- (a) $E(X_u) = 0$ (b) $E(X_u) \neq 0$
(c) $E(X_u) = \sigma^2$ (d) $E(X_u) > 0$

- (9) યુગપત સમીકરણ મોડેલમાં ચોક્કસ અભિજ્ઞાત થયું હોય તો તેના આગણન માટે કઈ પદ્ધતિ વાપરી શકાય ?
- (a) ન્યૂનતમ વર્ગ પદ્ધતિ (b) પરોક્ષ ન્યૂનતમ વર્ગ પદ્ધતિ
(c) સરેરાશ પદ્ધતિ (d) સીધી આગણન પદ્ધતિ
- (10) 10 વર્ષના જુદા-જુદા 40 કુટુંબોના વપરાશી ખર્ચ-આવકના એકઠા કરેલા આંકડાને શું કહેવાય ?
- (a) સામાયિક શ્રેણી (b) અનુપ્રષ્ઠ શ્રેણી
(c) પેનલ ડેટા (d) સુરેખ શ્રેણી
- (11) જ્યારે સામાયિક શ્રેણીના વર્ષની સંખ્યા અને અનુપ્રષ્ઠ શ્રેણીના એકમોની સંખ્યા સરખી હોય તો તેને શું કહેવાય ?
- (a) સમતુલિત પેનલ (b) અસમતુલિત પેનલ
(c) વધતી પેનલ (d) ઘટતી પેનલ
- (12) અર્થમિતીય મોડેલમાં વપરાતા ત્રુટિપદ માટે એક મહત્ત્વની ધારણા કઈ છે ?
- (a) $E(u) = 0$ (b) $E(u_i) = \sigma_u^2$
(c) $E(u) = \sigma$ (d) $E(u) > 0$
- (13) પેનલ ડેટા પદ્ધતિ કેવા પ્રકારની એકઠી કરેલી માહિતી માટે વધુ ઉપયોગી છે ?
- (a) જ્યારે માહિતીના એકમોમાં સમરૂપતા હોય.
(b) જ્યારે માહિતીના એકમો ખૂબ જ વિસ્તૃત હોય.
(c) જ્યારે માહિતીના એકમો ઓછા હોય.
(d) જ્યારે માહિતીના એકમોમાં વિવિધતા હોય.
- (14) જો સામાયિક શ્રેણીના આંકડાઓના મધ્યક અને વિચરણમાં સમયના સંદર્ભમાં ફેરફાર થતો હોય તો તેને શું કહેવાય ?
- (a) અસ્થિર શ્રેણી (b) સ્થિર શ્રેણી
(c) ઘટતી શ્રેણી (d) વધતી શ્રેણી

NJ-106
December-2015
M.A., Sem.-III
506 : Economics
(EB : Econometrics-II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Explain the meaning of simultaneous equation, model with an example and write a detail note on its usefulness. 14

OR

Answer the questions in the context of the model given below :

$$Q_d = a_0 - a_1P + \bar{Y} + u \quad \text{where, } Q_d = \text{demand}$$

$$Q_s = b_0 + b_1P + \bar{W} + v \quad Q_s = \text{Supply}$$

$$Q_d = Q_s \quad P = \text{Price}$$

- (a) Is this an economic model or an econometric model ? Why ? Explain.
 (b) Test the identifiability of this model.
2. Explain the indirect least square estimation method for simultaneous equations model. What are its assumptions ? 14

OR

Explain the instrumental variable method or two stage least square estimation method for estimating simultaneous equations model.

3. Explain the meaning of time-series used for estimation in econometric model and explain its components. 14

ORWrite a note on any **two** :

- (1) Random process
 - (2) Stationary process & difference stationary process
 - (3) Cross section data
 - (4) Integrated stochastic process
4. What is panel data ? Explain its uses. 14

OR

Write notes on :

- (1) Random effect model
- (2) Fixed effect model

5. Choose the appropriate answer for the following questions and write its number in your answer book :

14

- (1) Which is an econometric model ?
(a) $Q_d = a - bP + u$ (b) $Q_d = a - bP$
(c) $Q_s = c + dP$ (d) $Q_d = Q_s$
- (2) What assumption is made about the exogeneous variables of an econometric model ?
(a) Its value can be obtained by the model.
(b) Its value is given outside the model.
(c) Its value has to be found out.
(d) Its value is not fixed.
- (3) Which condition is required for solution of an econometric model ?
(a) Totally there should be two equations.
(b) Equations must be linear.
(c) Equations must be non-linear.
(d) Number of equations should be equal to endogenous variables.
- (4) Which condition defines an under identified model ?
(a) $(K - M) = (G - 1)$ (b) $(K - M) > (G - 1)$
(c) $(K - M) < (G - 1)$ (d) $(K - M) = 0$
Where K = total variables of the model
 G = total equations of the model
 M = the equation being identified
- (5) How many conditions should be satisfied for identifiability of model ?
(a) Two (b) Three
(c) More than two (d) Four
- (6) When 2 SLS method can be used ?
(a) When model is under identified.
(b) When model is exactly identified.
(c) When it is simultaneous equations model.
(d) When model is over identified.
- (7) Which method can be used for estimation of a single equation model ?
(a) 2 SLS (b) 3 SLS
(c) Least square method (d) Instrumental variable method
- (8) Which of the following simultaneous equation shows bias ?
(a) $E(X_u) = 0$ (b) $E(X_u) \neq 0$
(c) $E(X_u) = \sigma^2$ (d) $E(X_u) > 0$

- (9) Which method can be used for estimating an exactly identified simultaneous equations model ?
- Least square estimation method
 - Indirect least square estimation method
 - Average method
 - Direct estimation method
- (10) Collection of data for 40 families about their income and expenditure for over 10 years will be called as
- Time series data
 - Cross section data
 - Panel data
 - Linear series
- (11) When the number of years in a time series data and number of observations in cross section data are equal, it is called
- Balanced panel
 - Unbalanced panel
 - Increasing panel
 - Decreasing panel
- (12) One important assumption about the error term used in econometric model is
- $E(u) = 0$
 - $E(u_i) = \sigma_u^2$
 - $E(u) = \sigma$
 - $E(u) > 0$
- (13) In which type of information panel data method is more useful ?
- When there is similarity in the observation.
 - When the observations are very large.
 - When the observations are very small.
 - When there is variety in the collected observations.
- (14) If in the context of time, there is change in mean and variance of time series data, then it is called as
- unstable series
 - constant series
 - decreasing series
 - increasing series
-